

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی^۱

نازنین راسخ^۲

حمید قاسمی^۳

سعید جعفری^۴

عابد محمودیان^۵

10.22034/ssys.2024.3209.3342

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۱/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۱۹

پژوهش حاضر با هدف شناسایی چالش‌ها و راهبردهای مطلوب حضور بانوان در ورزش قهرمانی انجام شد. این پژوهش مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد با رویکرد استراوس-کوربین بود و مشارکت‌کنندگان شامل بازیگران مختلف حوزه ورزش قهرمانی زنان از جمله اساتید و پژوهشگران، مدیران و مسئولان کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌ها، مربیان، ورزشکاران، مالکان تیم و باشگاه‌های بانوان بودند. روش انتخاب شرکت‌کنندگان نمونه‌گیری هدفمند بود و مصاحبه‌هایی نیمه‌ساختاریافته با ۱۵ نفر از آنان تا رسیدن به اشباع نظری صورت گرفت.

یافته‌ها حاکی از آن است ۱۸ مقوله فرعی در قالب پنج مقوله اصلی دسته‌بندی می‌شوند؛ به‌طوری‌که عوامل علی شامل دست‌اندا‌زهای مالی و اداری، قواعد حاکم بر ورزش بانوان و فقدان بالندگی مربیان خانم، عوامل زمینه‌ای شامل ارزش‌های جنسیتی خانوادگی، نابرابری جنسیتی و محدودیت فضا و امکانات، عوامل مداخله‌گر شامل مسئله‌آفرینی فقهی و واکنش منفعلانه در رویارویی با نابرابری، راهبردها شامل تجاری‌سازی ورزش قهرمانی بانوان، مدیریت استعداد، الگوسازی، حمایت همه‌جانبه از ورزش قهرمانی بانوان، تعامل سازنده، جامعه‌پذیری جنسیتی و قانون‌گذاری در ورزش قهرمانی بانوان و پیامدها نیز شامل توسعه کیفی و کمی ورزش قهرمانی بانوان در داخل و خارج از کشور هستند. مدل پیشنهادی می‌تواند به‌عنوان ابزاری تحلیلی مبنای برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و اقدام در زمینه ورزش قهرمانی بانوان ایران قرارگیرد تا با به‌کارگیری راهبردهای متنوع، چالش‌های موجود حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی مرتفع شوند.

واژگان کلیدی: سازمان‌های ورزشی، بانوان، تئوری داده‌بنیاد و عدالت جنسیتی.

^۱ این پژوهش مستخرج از طرح پژوهشی است که با سفارش و حمایت مالی وزارت ورزش و جوانان انجام شده است.

^۲ دانشیار، مدیریت ورزشی، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران. ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: N.rasekh@ssrc.ac.ir

^۳ استاد، مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

^۴ دکترای مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۵ استادیار، مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

مقدمه

توسعه ورزش به عنوان یکی از مهم‌ترین سیاست‌ها برای کشورها در فرآیند جهانی شدن تلقی شده (باریرا^۱ و همکاران، ۲۰۲۲؛ اویانگ^۲ و همکاران، ۲۰۲۲) و می‌تواند راهکاری مفید و کاربردی به منظور نیل به اهداف در ابعاد مختلف توسعه برای کشورها به شمار آید (پرشر^۳، ۲۰۲۲). یکی از بهترین بخش‌های توسعه ورزش، توسعه ورزش قهرمانی است (عبدالملکی، ۱۴۰۲). ورزش قهرمانی عبارت است از بازی‌ها و ورزش‌های رقابتی و سازمان یافته که برای رسیدن به اهداف و کسب نتیجه و رتبه برتر انجام می‌شوند و افراد ماهر و نخبه در آن شرکت می‌کنند. ورزش قهرمانی مانند هر نظام دیگری نیازمند تدوین اهداف کلان، راهبردها و برنامه‌های عملیاتی است تا ضمن آگاهی از مسیر حرکت بتواند از هرگونه دوباره‌کاری، بیراهه و هدر رفتن منابع مالی، انسانی، فیزیکی و اطلاعاتی خود اجتناب ورزد (مرادی و همکاران، ۱۴۰۳). یکی از مهمترین اتفاقات تأثیرگذار در ورزش کشور در چند سال اخیر، موفقیت بانوان در ورزش قهرمانی بوده است. حضور زنان به عنوان بخش مهمی از جامعه در عرصه ورزش قهرمانی ضرورتی انکارناپذیر است. نخستین بار در تاریخ ورزش کشور، بانوان ایران در بازی‌های آسیایی ۲۰۲۲ گوانجو توانستند برای اولین بار ۲۴ مدال (۲۵ درصد) از مقام‌هایی که در کاروان جمهوری اسلامی کسب شده بود را به خود اختصاص دهند (عبدالملکی، ۱۴۰۲). موفقیت‌های یاد شده، نشان از پتانسیل بالای ورزشکاران زن کشور در ورزش قهرمانی است، اما در این حوزه هنوز موانعی برای توسعه ورزش قهرمانی زنان وجود دارد که باید برطرف شوند (برآبادی، ۱۴۰۲؛ شمالی و کشکر، ۱۴۰۱).

مطالعات زیادی در زمینه توسعه ورزش قهرمانی زنان در داخل کشور در سطح ملی و استانی و در رشته‌های ورزشی مختلف صورت گرفته است. برآبادی (۱۴۰۲) معتقد است تبعیض جنسیتی، عدم تأمین منابع مالی، عدم حمایت از ورزشکاران زن در سطح خانواده و جامعه و عدم توجه به نیازهای خاص ورزشکاران زن از محدودیت‌های ورزش قهرمانی زنان بوده که باعث کاهش شانس‌های موفقیت در رقابت‌های بین‌المللی شده است. همچنین، رضایی و همکاران (۱۴۰۲) نیز در پژوهشی با عنوان «آینده‌پژوهی توسعه ورزش حرفه‌ای زنان ایران بر پایه سناریونویسی در افق ۱۴۱۰» معتقدند ۱۲ متغیر کفایت سرمایه، مشارکت بخش خصوصی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش زنان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها و کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک نقش کلیدی را در آینده ورزش حرفه‌ای زنان دارند. نتایج پژوهش طالقانی و همکاران (۱۴۰۱) نیز با عنوان «آسیب‌شناسی ورزش قهرمانی بانوان ایرانی در دهه ۹۰ از طریق تحلیل گفتمان غالب» حاکی از آن است عوامل بازدارنده شامل عدم حمایت مالی دولت، عدم حمایت مسئولان، تبعیض جنسیتی، عدم امکانات باشگاهی، محدودیت‌های زیرساختی، فرهنگ مردسالاری و عدم دریافت پاداش هستند. علاوه بر این، نتایج پژوهش شمالی و کشکر (۱۴۰۱) با عنوان «تدوین الگوی مدیریت موانع

¹ Barreira

² Ouyang

³ Precious

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

حمایت مالی ورزش قهرمانی زنان ایران» حاکی از آن است شرایط علی شامل چالش‌های فرهنگی و اجتماعی، چالش‌های قانونی و مدیریتی، شرایط زمینه‌ای شامل چالش‌های رسانه‌ای، چالش‌های اقتصادی، شرایط مداخله‌گر شامل چالش‌های ساختاری، راهبردها شامل اصلاح ساختاری اجرایی، ایجاد فرهنگ و پیامدها شامل توسعه همه‌جانبه ورزش بانوان هستند.

همچنین، میرشکاران و همکاران (۱۳۹۸) نیز در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی زنان ایران» بیان کردند مؤلفه‌های زیرساختی، فنی - ورزشی و اجتماعی از مهمترین عوامل تأثیرگذار هستند. علاوه بر این، شعبانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «تدوین الگوی ساختاری تحلیلی توسعه ورزش قهرمانی زنان» معتقدند اساس تحلیل میک مک مؤلفه‌های «حمایت مالی»، «ساختار و سیاست‌گذاری ورزش» در منطقه نفوذی، «رقابت‌های ملی (بین‌المللی)» در منطقه پیوندی، «اماکن و تسهیلات آموزشی»، «حمایت شغلی» و «سیستم مربیگری» در منطقه خودمختار و «محیط قهرمانی» و «مشارکت ورزشی» در منطقه وابسته قرار می‌گیرند. نتایج پژوهش آرین و همکاران (۱۳۹۷) با عنوان «ساخت و اعتباریابی ابزار حمایت از بانوان ورزشکار نخبه در ورزش قهرمانی» حاکی از آن است که این مقیاس از ۹ عامل نیاز به حمایت اجتماعی، حمایت مالی، نیازهای شغلی، سبک زندگی، حمایت‌های پزشکی، حمایت‌های ورزشی، حمایت‌های آموزشی - تحصیلی، حمایت دولت و زیرساخت‌ها و امکانات تشکیل شده است. در نهایت، راسخ و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان «تدوین برنامه راهبردی ورزش قهرمانی بانوان کشور» بیان کردند این حوزه با ضعف‌هایی مانند اختصاص محدود بودجه، عدم حمایت مالی بخش خصوصی، کمبود فضاها، امکانات و تجهیزات، محدودیت برگزاری رقابت‌های بین‌المللی در داخل کشور و کمبود ارتباطات با سازمان‌ها و ارگان‌های بین‌المللی و با تهدیدهایی نظیر محدودیت‌های فرهنگی، عدم مشارکت بخش خصوصی، فقدان اطلاع سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران از منافع ورزش قهرمانی بانوان، محدودیت قوانین مدنی و شرعی برای برخی رشته‌ها و رشد سریع ورزش قهرمانی بانوان در منطقه و غیره مواجه است.

تحقیقات دیگری نیز در زمینه ورزش قهرمانی بانوان در سطح استان‌های کشور صورت گرفته‌اند. به عنوان مثال، تحلیل SWOT ورزش قهرمانی بانوان استان همدان (اندام و همکاران، ۱۳۹۵)، عوامل محیط درونی مؤثر بر ورزش قهرمانی بانوان در استان گیلان (ملکی و همکاران، ۱۳۹۹)، عوامل محیطی بیرونی مؤثر بر ورزش قهرمانی بانوان در استان گیلان (ملکی و همکاران، ۱۴۰۲) و در نهایت، بررسی مشکلات ورزش قهرمانی زنان (بنار و همکاران، ۱۳۹۲) به بررسی مشکلات ورزش قهرمانی زنان استان گیلان پرداختند. علاوه بر این، برخی از مطالعات صورت گرفته قبلی تنها روی یک رشته ورزشی در زمینه ورزش قهرمانی بانوان تمرکز داشته‌اند. به عنوان مثال، شناسایی و اولویت‌بندی موانع توسعه رشته وزنه‌برداری (عبدالملکی، ۱۴۰۲)، تحلیل موانع توسعه والیبالی قهرمانی زنان (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۵)، شناسایی موانع ارتقای ورزشی زنان ورزشکار لیگ برتر فوتبال (پورگچی و همکاران، ۱۳۹۶) عوامل مؤثر در توسعه استعدادها موفق لیگ دسته اول و دسته دوم فوتبال زنان (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۸)، بررسی مشکلات زنان ورزشکار قهرمان قایقران (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۵)، بررسی موانع توسعه مدیریتی فوتبال زنان (افتخاری و همکاران، ۱۳۹۷) و شناسایی و رتبه‌بندی چالش‌های اقتصادی توسعه فوتبال بانوان (خالدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۷).

در زمینه ورزش قهرمانی بانوان در خارج از کشور نیز پژوهش‌های زیادی صورت گرفته که مرتبط‌ترین آنها بدین شرح هستند. والتی و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در پژوهش خود با عنوان «سیاست‌های ورزشی نخبگان و موفقیت ورزشی بین‌المللی، تجزیه و تحلیل داده‌های پانلی از عملکرد ورزش بانوان اروپا» بیان کردند ارائه مربیگری بسیار تخصصی در موفقیت بین‌المللی در ورزش بانوان تأثیر معنادار و مثبتی دارد، درحالی‌که نمایندگان ما برای حمایت مالی، منابع انسانی و فعالیت مرحله بنیادی هیچ قدرت توضیحی قابل توجهی برای موفقیت تیم‌های ملی بانوان ندارند. همچنین، میکونن^۲ (۲۰۱۷) در پژوهش خود با عنوان «حمایت مالی در باشگاه‌های فوتبال زنان فنلاند» معتقد است مهم‌ترین مشکلات شامل جذب حامی مالی، توجه کم به بهره‌وری بانوان در ورزش، کمبود پرسنل و کم‌توجهی باشگاه‌داران به زنان هستند.

مروار گسترده مطالعات و ادبیات حوزه پژوهش نشان می‌دهد با توجه به اهمیت ورزش قهرمانی بانوان امروزه تحقیقات زیادی به ابعاد مختلف و زوایای مختلف این امر پرداخته‌اند. لذا جا دارد این موضوع در کشور ما نیز به‌طور دقیق و موثکافانه‌ای مورد بحث و بررسی قرار گیرد، زیرا پتانسیل کافی برای ورزش قهرمانی بانوان وجود دارد. علی‌رغم همه پتانسیل‌ها، بانوان قهرمان در کشور با مشکلات متعددی در حوزه‌ها و در سطوح مختلف مواجه هستند (شمالی و کشکر، ۱۴۰۱؛ طالقانی و همکاران، ۱۴۰۱). همچنین، تحقیقات فراوانی در مورد عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی بانوان یا تدوین برنامه‌های راهبردی در رشته‌های مختلف ورزشی انجام گرفته است که بیشتر آنها روی برنامه‌های راهبردی توسعه ورزش قهرمانی بانوان متمرکز شده‌اند. برخی پژوهش‌ها نیز ابعاد خاصی از عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش قهرمانی بانوان را بررسی کرده‌اند و برخی نیز راهبردهایی برای توسعه ورزش قهرمانی بانوان ارائه داده‌اند. اما همچنان این سؤال باقی است چرا برنامه‌ها و راهبردها در مورد ورزش قهرمانی بانوان در همان مرحله نخست دچار مشکل می‌شوند و قابلیت اجرایی پیدا نمی‌کنند یا آن‌هایی که به‌صورت برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت اجرا می‌شوند، نتایج مطلوب چندانی ندارند- چنانکه جز در دو یا سه رشته، در بسیاری از رشته‌های ورزشی در بازی‌های آسیایی، جهانی و المپیک مقامی کسب نشده است (مرادی و همکاران، ۱۴۰۳). علاوه بر این، بررسی نتایج تحقیقات در حوزه ورزش قهرمانی زنان نشان داد تحقیق جامعی درباره چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی، صورت نگرفته و یا اگر هم انجام شده به‌صورت بررسی مشکلات استانی و یا با تمرکز روی یک رشته ورزشی خاص بوده تا تنظیم یک چارچوب مفهومی منسجم. انجام پژوهش حاضر از نوآوری لازم برخوردار بوده و ضرورت دارد. لذا در صورت شناسایی موانع و چالش‌های حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی و تدوین و اجرای برنامه‌های راهبردی و هدفمند بر اساس این چالش‌ها، می‌توان شاهد موفقیت‌های روزافزون ورزش بانوان کشور در سطح ملی و بین‌المللی بود. نتایج طرح حاضر می‌تواند به‌عنوان یک نقشه راهنما برای نهادهایی همچون وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون‌های ورزشی، کمیته ملی المپیک و سازمان‌های مرتبط مورد توجه و کاربست قرار گیرد.

روش‌شناسی پژوهش

¹ Valenti

² Mikkonen

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

این پژوهش با ماهیت اکتشافی و با هدف بسط دانش و شناخت چالش‌ها و راهکارهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی انجام شد. همانطور که مک کراکن (۱۹۸۸) بیان داشت: «وقتی سوالاتی که داده‌ها برای پاسخ به آنها جمع‌آوری می‌شوند، با مقداری دشواری برای پاسخ‌دهنده همراه هستند، شبکه گسترده‌تر و انعطاف‌پذیرتری که با استفاده از تکنیک‌های کیفی ارائه می‌شود، مناسب است» (ص ۱۷). در نتیجه، پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و بر مبنای جستجوی داده‌ها، دارای ماهیت کیفی بود که با روش گراندد تئوری با رویکرد استراوس-کوربین انجام شد.

داده‌های پژوهش حاضر با استفاده از مصاحبه در گروه اسمی و با در نظر داشتن راهبرد مثلث‌سازی جمع‌آوری گردید، زیرا عموماً برای انتخاب جامعه تحقیق در تحقیقات کیفی از راهبرد مثلث‌سازی استفاده می‌شود. مثلث‌سازی به استفاده از روش‌های مختلف یا منابع داده مختلف در تحقیقات کیفی اشاره دارد (پاتن، ۱۹۹۹). در نتیجه تلاش شد تا داده‌ها از افراد مختلفی که به نوعی با موضوع تحقیق در ارتباط و یا دارای زمینه تخصصی، تجربه و یا تحقیقات مرتبط بودند، جمع‌آوری شود. به این ترتیب، مشارکت‌کنندگان در این پژوهش را کلیه بازیگرانی تشکیل می‌دادند که به‌صورت مستقیم بر حوزه ورزش قهرمانی بانوان تأثیر می‌گذارند. این بازیگران شامل مسئولان فدراسیون‌ها، مربیان تیم‌های ملی بانوان، پژوهشگران (اعضای هیئت علمی) حوزه ورزش قهرمانی بانوان، مالکان باشگاه و تیم‌های بانوان و ورزشکاران ملی بودند. برای گردآوری داده‌ها، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با خبرگان تا رسیدن به اشباع نظری استفاده شد، زیرا مصاحبه‌های طولانی، به مصاحبه‌کننده اجازه می‌دهد تا جهان را از نقطه نظر شخص دیگری تجربه کند (مک کراکن، ۱۹۸۸). این امر با مشارکت ۱۵ نفر (۱۲+۳) از نمونه آماری پژوهش محقق شد که مشخصات آنان در جدول ۱ آمده است. به این ترتیب، هر مصاحبه به‌طور میانگین یک ساعت (۵۰ الی ۷۰ دقیقه) به‌طول انجامید. در روند مصاحبه به‌طور کلی سوالاتی از قبیل چالش‌های موجود و پیش‌روی ورزش قهرمانی بانوان در ابعاد مختلف اقتصادی و مالی، فرهنگی و اجتماع، دینی و مذهبی، رسانه، سیاست و قوانین، منابع انسانی و غیرانسانی، فرآیندهای آموزشی و پژوهشی، مدیریت و سیاست‌گذاری، نگرشی و انگیزشی، رویدادها و مسابقات ورزشی و غیره؛ پیشنهاد، راهکارها و راهبردهای برون‌رفت از وضعیت موجود و دستیابی به شرایط مطلوب در ابعاد یاد شده و پیامدهای ایجاد بستر و تسهیل شرایط حضور مطلوب بانوان در زمینه ورزش قهرمانی در سطح ملی و بین‌المللی پرسیده می‌شد.

برای اطمینان از اعتمادپذیری و انتقال‌پذیری (روایی)، شرایطی فراهم گردید که به‌طور همزمان از برخی مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها استفاده شد. سپس برای تطبیق توسط اعضا، دو نفر از افراد خبره مرحله نخست، فرآیند تحلیل و مقوله‌های به‌دست آمده را بازبینی کردند. در ادامه برای اتکال‌پذیری (پایایی) پژوهش، دو اقدام اساسی صورت گرفت: ۱- کدگذاری مجدد توسط محقق: پس از یک ماه از کدگذاری هر مصاحبه، محقق مجدداً جهت کدگذاری داده‌ها اقدام نمود. به عبارت دیگر، چند مصاحبه به‌عنوان نمونه در یک بازه زمانی ۳۰ روز مورد کدگذاری مجدد قرار گرفتند. پایایی باز آزمون این تحقیق برابر ۷۶ درصد به‌دست آمد. با توجه به اینکه میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد بوده، بنابراین قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید است. ۲- در نهایت برای کسب اطمینان بیشتر،

از فرمول اسکات^۱ استفاده شد. بدین منظور ۱۰ درصد از صفحات متن مصاحبه‌ها به همراه تعاریف عملیاتی، برای کدگذاری به پژوهشگر دیگر داده شد. کدگذاری مقوله‌ها و زیر مقوله‌ها و نیز شاخص‌ها، برابر دستورالعمل صورت گرفت. درصد توافق میان دو کدگذار از طریق ضریب پایایی اسکات محاسبه گردید. از آنجایی که میزان ضریب پایایی اسکات ۷۸ درصد به دست آمد، این عدد نشان‌دهنده اتکاپذیری بسیار بالای پژوهش است- در صورتی که ضریب توافق بین آنان بیش از ۷۰ درصد باشد، می‌توان گفت که بین کدگذاران توافق وجود دارد (اسکات، ۱۹۵۵).

جدول ۱: گزارش پایایی مصاحبه‌ها

مصاحبه‌ها	تعداد کل کدها	تعداد کدهای موافق	تعداد کدهای مخالف	درصد پایایی
P۲	۶۹	۲۹	۱۰	۸۴٪
P۲	۷۷	۳۳	۵	۸۵٪
P۱۱	۶۴	۲۴	۴	۷۵٪
P۱۵	۴۳	۱۶	۱۱	۷۴٪
P۱۸	۷۱	۲۵	۶	۷۰٪
کل	۳۲۴	۱۲۷	۳۶	۷۸٪

یافته‌های پژوهش

مشخصات افراد شرکت‌کننده در بخش مصاحبه تحقیق در جدول ۲ آمده است. گفتنی است که در تحقیقات به دلیل الزامات اخلاقی از ذکر نام و یا مشخصات معرف فرد مصاحبه‌گر اجتناب شده است. همانطور که ملاحظه می‌شود کلیه شرکت‌کنندگان از نظر ویژگی‌های تحصیلی و شغلی در زمینه موضوع تحقیق از شرایط مطلوب برخوردار بوده‌اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹ Scott

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

جدول ۲: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش

مشارکت‌کننده	جنسیت	سن	تحصیلات	سمت سازمانی
۱	خانم	۴۸	دکتری	معاون توسعه ورزش بانوان وزارت ورزش و جوانان
۲	آقا	۶۸	دکتری	سرپرست کاروان بازی‌های المپیک
۳	آقا	۴۶	دکتری	دبیر فدراسیون
۴	آقا	۵۱	دکتری	دبیر کل
۵	خانم	۴۶	کارشناس ارشد	نائب رئیس فدراسیون
۶	آقا	۵۳	دکتری	رئیس فدراسیون
۷	خانم	۲۴	کارشناس ارشد	ورزشکار
۸	آقا	۵۵	دکتری	دبیرکل فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی
۹	آقا	۳۶	دکتری	مربی تیم ملی بانوان
۱۰	خانم	۴۶	دکتری	عضو هیئت علمی
۱۱	خانم	۳۷	کارشناس ارشد	مربی تیم ملی بانوان
۱۲	آقا	۴۷	دکتری	عضو هیئت علمی
۱۳	خانم	۲۲	دکتری	ورزشکار
۱۴	خانم	۴۱	کارشناس ارشد	مالک تیم بانوان
۱۵	آقا	۳۸	کارشناس ارشد	رئیس کمیته استعدادیابی فدراسیون

جهت تحلیل داده‌ها، ابتدا محقق اقدام به خواندن چند باره مصاحبه‌ها کرد تا شرایط حضور بهینه و مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در مصاحبه را به‌طور کامل درک کند. این مرحله از تجزیه و تحلیل را می‌توان استقرایی در نظر گرفت (کرسول، ۲۰۱۴)، زیرا محقق در وهله اول علاقه‌مند است تا دیدگاه شرکت‌کنندگان را درک و سپس بر اساس سوالات پژوهش، کدهایی را استخراج نماید که بهره‌گیری از آنها، نتایج ثمربخش‌تری در فرآیند تحقیق دارند (محمودیان و همکاران، ۱۴۰۲). در ادامه، عبارت‌ها (کلمات منفرد یا مجموعه‌های کوچک از چند کلمه) براساس واحدهای معنایی دسته‌بندی شدند تا مفاهیم کدها به آنها ضمیمه گردند. در مرحله بعد، این کدها براساس مضامینی که به‌طور مستقیم با پرسش‌های پژوهش ارتباط داشتند، دسته‌بندی شدند. در این مرحله ۹۸ کد باز به‌دست آمد. سپس مقوله‌های به‌دست آمده مجدداً به کدهایی مرتبط شدند که انتزاعی‌تر از کدهای مرحله قبل بودند. در این مرحله ۱۸ مقوله فرعی ایجاد گردید. در نهایت، کدها به شکل بارزی نمایانگر محتوای مقوله شدند که به یادآوری مرجع مقوله کمک کرده و به عوامل شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و

پیامدها دسته‌بندی شدند. برای تهیه عنوان و نام برای کدها، سعی شده است تا عناوینی که از هر لحاظ معرف و برازنده مقولات خود است، انتخاب شوند. از آنجایی که فرایند تحقیق کیفی ماهیتی غیرخطی دارد، فرایند کدگذاری در سه مرحله تکرار شد تا در نهایت، کدهای استخراجی براساس نظریه گراند تئوری و رویکرد استراوس-کوربین دسته‌بندی شوند و در جدول ۳ و شکل ۱ به نمایش درآیند.

جدول ۳: کدگذاری شرایط حضور بهینه و مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

مفاهیم	مقوله‌های فرعی	مقوله‌های اصلی
حمایت مالی ناکافی دولت از ورزش قهرمانی بانوان		
در اولویت نبودن ورزش بانوان در سازمان		
فقدان به کارگیری مدیران ورزشی خانم در رأس هیئت‌ها و فدراسیون‌ها		
نبود برنامه مدون و راهبردی به روز در حوزه ورزش قهرمانی بانوان		
جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های ورزشی پیرامون ورزش قهرمانی بانوان	دست اندازهای مالی و اداری	
نبود نظارت اثربخش و کارا		
محدودسازی کنش اجتماعی بانوان در امر ورزش		
فقدان توجه لازم به ورزش بانوان از سوی مدیران		
فقدان حمایت اداره‌های کل ورزش و جوانان از ورزش قهرمانی بانوان		عوامل علی
نابرابری حقوق ورزشکاران خانم و آقا		
شعار دادن و عمل نکردن		
نظام مند نبودن برنامه‌های مسابقات ورزشی بانوان	قواعد حاکم بر ورزش بانوان	
فقدان پوشش رسانه‌ای ورزش بانوان		
محدودیت در پوشش		
بهره نبردن کافی از مربیان خانم خارجی		
فقدان حضور فیزیکی مکفی مربیان خانم خارجی در ایران	فقدان بالندگی مربیان خانم	
محدودیت شرکت در دوره‌های مربیگری بازآموزی		
کمبود مربیان خانم با درجات بالای مربیگری		
فقدان حمایت کافی از مربیان با دانش در کشور		
حمایت نکردن خانواده‌ها از فرزندان دختر در زمینه ورزش		عوامل زمینه‌ای
نگاه سستی خانواده‌ها نسبت به حضور فرزندان دختر در فعالیت‌های ورزشی		

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

ارزش‌های	غالب بودن فرهنگ مردسالاری در جامعه
جنسیتی	
خانوادگی	
	فقدان امکان حضور منظم بانوان در استادیوم‌های ورزشی
نابرابری جنسیتی	نابرابری اختصاص اماکن ورزشی
	پایین بودن تعداد مسابقات ورزشی مختص بانوان به نسبت مردان
	کمبود مکان تمرینی مناسب
محدودیت فضا و	مهیا نبودن محیط شهری برای ورزش بانوان
امکانات	کمبود امکانات و تجهیزات مورد نیاز
	فقدان دسترسی مکفی محلی به فضاهای لازم برای ورزش بانوان
	تغییر نیافتن فقه، متناسب با تحولات جامعه بانوان ورزشکار
مسئله آفرینی	نگاه محافظه‌گرایانه فقها به بانوان جامعه
فقهی	نبود اجماع نظر پیرامون ورزش بانوان در بین فقها
عوامل مداخله	مطالبه‌گر نبودن فعالان حوزه ورزش بانوان
گر	تمایل پایین بانوان به انجام ورزش
	نداشتن امنیت روانی
واکنش منفعلانه	فقدان مشارکت جدی بانوان در فعالیت‌های ورزشی
در رویارویی با	مشارکت بخش خصوصی در ورزش قهرمانی بانوان
نابرابری	پرداخت‌های برابر
	ارائه معافیت‌های مالی برای حامیان مالی
تجاری‌سازی	تأمین رفاه اقتصادی ورزشکاران خانم
ورزش قهرمانی	افزایش سطح دستمزدها (مربی، داور، ورزشکاران و ...) متناسب با آقایان
راهبردها	شناسایی استعدادهای ورزشی در زمان مناسب و به موقع
	برگزاری دوره‌های آموزشی برای ورزشکاران و مربیان خانم در خارج
	از کشور
مدیریت استعداد	تربیت مربی، بازیکن و داور در حوزه ورزش قهرمانی بانوان
	هدایت استعدادهای ورزشی در مسیری صحیح

	روایت زندگی ورزشکاران خانم نخبه	
	تجلیل از قهرمانان ورزشی خانم	
الگوسازی	پوشش رسانه‌ای ورزش قهرمانی بانوان از سوی رسانه ملی	
	تشریح دستاوردهای ورزش قهرمانی بانوان از سوی رسانه‌ها	
	ایجاد فرصت‌های برابر در سطوح نظارتی و تصمیم‌گیری در ورزش	
حمایت همه	اختصاص بودجه لازم از سوی سازمان‌ها به ورزش قهرمانی بانوان	
جانبه از ورزش	سرمایه‌گذاری میان‌مدت و بلندمدت در ورزش قهرمانی بانوان	
قهرمانی بانوان	حمایت مالی دولت از ورزش قهرمانی بانوان	
	حمایت معنوی خانواده‌ها	
	دعوت از مربیان خارجی خانم	
	افزایش همکاری‌های بین‌المللی با سازمان‌های ورزشی	
تعامل سازنده	تشریح دستاوردهای ورزشی از بعد اجتماعی و سیاسی	
	استفاده از دانش مردان در حوزه ورزش بانوان	
	توسعه دیپلماسی ورزشی از طریق ورزش قهرمانی بانوان	
	تشریح فواید انجام ورزش از بعد فقهی	
جامعه‌پذیری	تغییر نگاه زن ستیزی جامعه	
جنسیتی	تأکید بر شایسته‌سالاری به جای جنسیت‌سالاری	
	رفع هرگونه نابرابری و تبعیض در کلیه امور	
	موظف کردن دولت جهت به‌کارگیری همه امکانات خود در امر ورزش	
قانون گذاری در	قهرمانی بانوان	
ورزش قهرمانی	ایجاد مکانیزم‌هایی قانونی برای رشد گسترش ورزش قهرمانی بانوان	
بانوان	تدوین قانون حمایت از ورزشکاران خانم	
	اصلاح قانون گذرنامه در راستای تسهیل امکان خروج بانوان از کشور	
	تدوین دستورالعملی مدون و همه شمول در زمینه ورزش قهرمانی بانوان	
فراهم‌سازی	ساخت اماکن ورزشی مختص بانوان	
زیرساخت‌های	ایجاد پایگاه‌های قهرمانی مجهز به امکانات و تجهیزات به‌روز	
محیطی	اختصاص فضا و امکانات استاندارد به ورزش بانوان	

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

افزایش مشارکت بانوان ورزشکار در ورزش قهرمانی	
توسعه اماکن، امکانات و تجهیزات ویژه ورزش قهرمانی بانوان	
افزایش تعداد ورزشکاران خانم	
حمایت مدیران ستادی از ورزش قهرمانی بانوان	
افزایش مسابقات بین‌المللی مختص بانوان نخبه	
افزایش تنوع ورزش‌ها در حوزه بانوان	
مناسب‌سازی اماکن ورزشی برای حضور بانوان	
توجه اصحاب رسانه به ورزش قهرمانی بانوان	
رفع هژمونی جنسیتی	توسعه کیفی و
افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی مختص بانوان	کمی ورزش
توجه خانواده‌ها به فعالیت‌های ورزشی فرزندان دختر	قهرمانی بانوان در
اختصاص کرسی‌های مهم در ورزش به بانوان	داخل کشور
یکپارچگی مدیریت ورزش قهرمانی بانوان در کشور	
اصلاح مدیریت بهره‌وری ورزش قهرمانی بانوان	
افزایش بودجه ورزش قهرمانی بانوان	
حل شدن مشکلات معیشتی ورزشکاران خانم	
نهادینه شدن ورزش در بین بانوان	
ورود حامیان مالی به ورزش قهرمانی بانوان	
تثبیت جایگاه حقوقی بانوان در هیئت رئیسه و ارکان فدراسیون	
افزایش تصدی‌گری مدیریت بانوان در سازمان‌های مختلف ورزشی	
توسعه و تقویت فعالیت‌های بین‌المللی ورزش قهرمانی بانوان	
توانمندسازی بانوان در کسب کرسی‌های بین‌المللی ورزشی	توسعه کیفی و
افزایش مجوز حضور بانوان محجبه در رویدادهای بین‌المللی ورزشی	کمی ورزش
افزایش میزبانی مسابقات بین‌المللی مختص کشورهای مسلمان	قهرمانی بانوان در
افزایش استحکام پیوند دوستی بین کشورهای مسلمان	خارج از کشور
هماهنگی و همسویی با جامعه جهانی	
رشد مدال‌آوری بانوان در میدانی بین‌المللی، آسیایی و جهانی	

پیامد

برای بهبود فرایند طبقه‌بندی کدها در قالب مقوله‌ها، ابزار مقایسه‌های نظری به‌وسیله استراس و کوربین به‌کار گرفته شد. پس از مراحل سه‌گانه کدگذاری، مدل پارادایمی شرایط حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی تدوین شد؛ مدلی که شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و اقدامات و پیامدهاست (شکل ۱).

شکل ۱: مدل پارادایمی شرایط حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه بحث ورزش قهرمانی زنان بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته و سیاست‌های کمیته بین‌المللی المپیک نیز کاملاً در راستای افزایش حضور زنان در رویدادهای جهانی ورزشی است (شمالی و کشکر، ۱۴۰۱). پژوهش حاضر با هدف شناسایی چالش‌ها و راهبردهای مطلوب حضور بانوان در ورزش قهرمانی انجام شد. در ادامه یافته‌های پژوهش در قالب نظریه داده‌بنیاد تحلیل و تشریح شده‌اند.

شرایط علی: استراوس و کوربین (۲۰۱۴) معتقدند شرایط علی، عواملی است که باعث به‌وجودآمدن پدیده مورد مشاهده می‌شوند. در این پژوهش شرایط علی شامل مقوله‌های فرعی دست‌اندازه‌های مالی و اداری، قواعد حاکم بر ورزش بانوان و فقدان بالندگی مربیان خانم بودند. مقوله دست‌اندازه‌های مالی و اداری، چالش‌های متنوعی هستند که در زمینه مالی و اداری حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی را با مشکل مواجه کرده‌اند. تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد مقوله دست‌اندازه‌های مالی و اداری شامل چالش‌هایی مانند حمایت مالی ناکافی دولت از ورزش قهرمانی بانوان، در اولویت‌نبودن ورزش بانوان در سازمان، فقدان به‌کارگیری مدیران ورزشی خانم در رأس هیئت‌ها و فدراسیون‌ها، نبود برنامه مدون و راهبردی به‌روز در حوزه ورزش قهرمانی بانوان، جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های ورزشی پیرامون ورزش قهرمانی بانوان، نبود نظارت اثربخش و کارا، محدودسازی کنش اجتماعی بانوان در امر ورزش، فقدان توجه لازم به ورزش بانوان از سوی مدیران، فقدان حمایت اداره‌های کل ورزش و جوانان از ورزش قهرمانی بانوان و نابرابری حقوق ورزشکاران خانم و آقایان. باید اذعان داشت نقش دولت‌ها در فراهم‌سازی منابع انسانی و مالی برای ورزش قهرمانی بسیار حیاتی است و دولت‌ها با فراهم کردن حمایت‌های مناسب و به موقع، موفقیت ورزش قهرمانی را هموار می‌سازند. به‌عنوان مثال، صدا و سیما ملی می‌تواند با فراهم‌سازی پخش مسابقات ورزش قهرمانی بانوان،

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

مجلس شورای اسلامی با تصویب قوانینی مانند معاف‌های مالیاتی و یا تسهیلاتی برای حامیان مالی و بخش خصوصی فعال در عرصه ورزش قهرمانی بانوان، زمینه کاهش مشکلات و دست‌اندا‌زهای مالی را در این بخش ورزش به ارمغان آورد. همچنین، مدیران سازمان‌های ورزشی مانند فدراسیون‌ها می‌توانند با جذب کمک مالی و غیرمالی سازمان‌های غیرورزشی مختلف مانند سازمان اوقاف و امور خیریه، مراکز دینی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و خیرین موجبات کاهش مشکلات مالی ورزش قهرمانی بانوان را فراهم سازند. در نهایت، وزارت ورزش و جوانان می‌تواند با تشکیل کارگروه ویژه توسعه ورزش قهرمانی بانوان جهت تدوین برنامه و نقشه راه جامع، همکاری و هماهنگی با دیگر سازمان‌های ورزشی و غیرورزشی مرتبط و پیگیری و رصد اقدامات و راهبردها زمینه کاهش دست‌اندا‌زهای اداری را فراهم و شرایط حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی را تسهیل نماید.

علاوه بر این، منظور از مقوله قواعد حاکم بر ورزش بانوان چالش‌هایی مانند شعار دادن و عمل نکردن، نظام‌مند نبودن برنامه‌های مسابقات ورزشی بانوان، فقدان پوشش رسانه‌ای ورزش بانوان و محدودیت در پوشش هستند. وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک می‌تواند با الزام فدراسیون‌های ورزشی جهت افزایش تعداد تنوع مسابقات داخلی ورزش قهرمانی بانوان زمینه توجه ویژه مدیران ورزشی را به این حوزه جلب و بستر گسترش و رشد این بخش از ورزش کشور تسهیل نمایند. همچنین ایجاد ارتباطات اثربخش با سازمان‌های اداره‌کننده ورزش در سطح بین‌الملل و وجود برنامه‌های مدون در برگزاری اردوها و اعزام‌ها ورزشکاران فدراسیون‌های مدال‌آور و برگزاری مسابقات تدارکاتی و دوستانه با تیم‌های مطرح در سطح جهان می‌تواند منجر به تسهیل و افزایش حضور بانوان در ورزش قهرمانی گردد.

در نهایت، فقدان بالندگی مربیان خانم با چالش‌هایی مانند فقدان بهره‌گیری از مربیان خانم خارجی، محدودیت شرکت در دوره‌های مربیگری بازآموزی، کمبود مربیان خانم با درجات بالای مربیگری و فقدان حمایت کافی از مربیان با دانش در کشور اشاره داشتند. با توجه به اینکه در کشور ما مربیگری ورزش زنان برعهده مربیان زن است، لذا در وهله اول پیشنهاد می‌گردد فدراسیون‌ها با همکاری وزارت ورزش شرایط حضور مربیان زن مطرح سطح اول جهانی را برای هدایت تیم‌های ملی و باشگاهی بانوان تسهیل سازند تا ورزش قهرمانی بانوان با دانش مربیان سطح بالای خارجی هدایت و مدیریت شود. همچنین، وزارت ورزش و جوانان باید با حمایت مالی و معنوی و اعزام ورزشکاران و مربیان جوان به کشورهای خارجی جهت گذراندن دوره‌های آموزشی بلند و کوتاه مدت و کسب تجارب در کنار مربیان مطرح با کلاس جهانی، زمینه پرورش مربیان داخلی با دانش را به ارمغان آورد.

شرایط زمینه‌ای: استراوس و کوربین (۲۰۱۴) معتقدند منظور از شرایط زمینه‌ای شرایط خاصی هستند که در آنها فرایندها و تعاملات برای اداره، کنترل و پاسخ به پدیده صورت می‌گیرند. در پژوهش حاضر شرایط زمینه‌ای، عواملی بوده که باعث تشدید عدم حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی شده و شامل مقوله‌های فرعی ارزش‌های جنسیتی خانوادگی، نابرابری جنسیتی و محدودیت فضا و امکانات هستند. منظور از مقوله ارزش‌های جنسیتی خانوادگی، چالش‌های فرهنگی و اجتماعی در مورد حضور بانوان در عرصه ورزش قهرمانی است. چالش‌هایی از قبیل حمایت نکردن خانواده‌ها از فرزندان دختر در زمینه ورزش، نگاه سنتی خانواده‌ها نسبت به حضور فرزندان دختر در فعالیت‌های

ورزشی و غالب بودن فرهنگ مرد سالاری در جامعه در زمره مقوله ارزش‌های جنسیتی خانوادگی از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در پژوهش به شمار می‌آیند. هر چند امروزه فرصت‌های فراوانی برای پیشرفت ورزش قهرمانی بانوان آنان فراهم شده است، اما فاصله آن با ورزش قهرمانی مردان زیاد بوده و ورزش قهرمانی زنان با مشکلات و محدودیت‌های متعددی مواجه است که این امر لزوم هرچه بیشتر فرهنگ‌سازی را بیشتر از پیش نمایان می‌کند و در راستای رفع موانع فرهنگی و اجتماعی، سازمان‌های فرهنگ‌ساز جامعه از جمله، آموزش و پرورش و سازمان صدا و سیما باید گام‌هایی را در جهت صلاح دید جامعه نسبت به زنان ورزشکار بردارند.

علاوه بر این، مؤلفه نابرابری جنسیتی به چالش‌هایی مانند فقدان امکان حضور منظم بانوان در استادیوم‌های ورزشی، نابرابری اختصاص اماکن ورزشی و پایین بودن تعداد مسابقات ورزشی مختص بانوان به نسبت مردان اشاره دارد. در این راستا، به منظور تحقق اصل بسیار مهم عدالت جنسیتی در بازی‌های المپیک و در دیگر مسابقات، باید اصولی مانند تخصیص بودجه‌های خاص برای بانوان ورزشکار، بهره‌گیری از بودجه‌ها به عنوان محرکی برای سازمان‌ها در پیاده‌سازی عدالت جنسیتی در سازمان‌های ورزشی توسط وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک مدنظر قرار گیرند. همچنین، وزارت ورزش و فدراسیون‌ها باید با بازنگری اساسنامه‌ها و تسهیل بیشتر حضور زنان به عنوان تصمیم‌گیرنده در مدیریت ورزش، اختصاص درصد قابل توجهی از بودجه فدراسیون‌های ورزشی به ورزش قهرمانی بانوان، پوشش رسانه‌ای برابر برای ورزش بانوان و مردان، حذف کلیشه‌ها و تبعیض جنسیتی در ورزش و حمایت عادلانه همه جانبه فدراسیون از ورزش بانوان وارد عمل گردد.

در نهایت، مقوله محدودیت فضا و امکانات به چالش‌هایی مانند کمبود مکان تمرینی مناسب، مهیا نبودن محیط شهری برای ورزش بانوان، کمبود امکانات و تجهیزات مورد نیاز و فقدان دسترسی مکفی محلی به فضاهای لازم برای ورزش بانوان اشاره دارد. بر همین اساس پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان ورزش با تأمین زیرساخت‌ها و فضاهای ورزشی مجهز به تجهیزات روز دنیا در استان‌ها و شهرستان‌ها، همچنین افزایش و تسهیل دسترسی آسان به اماکن و فضاهای ورزشی و امکان استفاده از باشگاه‌ها، محل تمرین و امکانات و تجهیزات ورزشکاران مرد، زمینه رفع چالش محدودیت امکانات و فضاها برای ورزش زنان ورزشکار فراهم نمایند.

شرایط مداخله‌گر: شرایط مداخله‌گر به مثابه بستری عمل می‌کنند که باعث تخفیف یا تشدید پدیده‌ها می‌شوند (استراوس و کوربین، ۲۰۱۴). در پژوهش حاضر شرایط مداخله‌گر شامل مقوله‌های فرعی مسئله‌آفرینی فقهی و واکنش منفعلانه در رویارویی با نابرابری بوده که در ادامه هر یک تشریح و تحلیل می‌گردند.

مقوله مسئله‌آفرینی فقهی شامل چالش‌هایی مانند تغییر نیافتن فقه متناسب با تحولات جامعه بانوان ورزشکار، نگاه محافظه‌گرایانه فقها به بانوان جامعه و نبود اجماع نظر پیرامون ورزش بانوان در بین فقهاست. با وجودی که موفقیت بانوان در میادین بین‌المللی ورزشی از مهم‌ترین عوامل خنثی‌کننده تبلیغات دروغین و تصحیح نگاه جهانیان به جایگاه زن مسلمان می‌شود (فرزادفر و همکاران، ۱۳۹۸)، متأسفانه در جامعه، از اسلام و قواعد آن استفاده سلیقه‌ای می‌شود و این امر تأثیر خود را روی حضور بانوان در ورزش قهرمانی و نگاه آنان گذاشته است؛ به‌طوری که در برخی مناطق آنچنان مسائل فرهنگی با اعتقادات دینی افراد عجین شده که بسیاری از محدودیت‌های فرهنگی با نگاه دینی تفسیر می‌شوند. پیشنهاد می‌گردد فراکسیون ورزش در مجلس شورای اسلامی، وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

المپیک و فدراسیون‌های ورزشی از طریق رایزنی با مراجع دینی و نهادهای مذهبی، سیاست فقهی ورزشی متناسب با پیشرفت‌های ورزش با رعایت احادیث و مسائل شرعی در پیش گیرند و با بازنگری و تدوین چارچوبی مشخص و شفاف، از تصمیم‌های سلیقه‌ای برخی فقها و مدیران جلوگیری نمایند تا و ورزش قهرمانی بانوان بیش از این متضرر نگردد.

در نهایت، تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد مقوله واکنش منفعلانه در رویارویی با نابرابری آخرین مقوله شرایط مداخله‌گر در حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی است. از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان این مقوله خود شامل چالش‌هایی مانند مطالبه‌گر نبودن فعالان حوزه ورزش بانوان، تمایل پایین بانوان به انجام ورزش، نداشتن امنیت روانی و فقدان مشارکت جدی بانوان در فعالیت‌های ورزشی است. حمایت معنوی رهبران سیاسی، سازمان‌های ورزشی ملی، مدیران سازمان‌های ورزشی، مراجع تقلید، افراد محبوب و پیشکسوتان ورزشی از ورزش قهرمانی بانوان می‌تواند فضایی فراهم کند که زنان ورزشکار در یک فضای حمایتی مطالبه‌گر بتوانند با ابراز چالش‌ها و مشکلات موجود، زمینه رفع، کنترل و مدیریت آنان را فراهم سازند.

راهبردها: رفتارها، واقعیت‌ها و تعاملات هدفداری هستند که تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای حاصل می‌شوند (استراوس و کوربین، ۲۰۱۴). در پژوهش حاضر بعد راهبردها شامل مقوله‌های راهبردی تجاری‌سازی ورزش قهرمانی بانوان، مدیریت استعداد، الگوسازی، حمایت، تعامل سازنده، جامعه‌پذیری جنسیتی، قانون‌گذاری در ورزش قهرمانی بانوان و فراهم‌سازی زیرساخت‌های محیطی است که در ادامه هر یک تشریح و تحلیل می‌گردند.

مقوله تجاری‌سازی ورزش قهرمانی بانوان شامل راهکارهایی مانند مشارکت بخش خصوصی در ورزش قهرمانی بانوان، پرداخت‌های برابر، ارائه معافیت‌های مالی برای حامیان مالی، تأمین رفاه اقتصادی ورزشکاران خانم و افزایش سطح دستمزدها (مربی، داور، ورزشکاران و ...) متناسب با آقایان است. سازمان‌های ورزشی باید با بازسازی و بازاریابی برای ورزش قهرمانی بانوان زمینه تجاری شدن آن را فراهم نمایند. تشکیل کارگروه و کمیته‌های بازاریابی در ورزش بانوان، به‌کارگیری فناوری‌های جدید برای بازاریابی، استفاده از روش‌های نوین بازاریابی و تسهیل حضور بخش خصوصی در ورزش قهرمانی بانوان باید در دستور کار سیاست‌گذاران و مدیران ورزشی قرار گیرد.

همچنین راهبرد مدیریت استعداد شامل مفاهیمی مانند شناسایی استعدادها و ورزشی در زمان مناسب و به موقع، برگزاری دوره‌های آموزشی برای ورزشکاران و مربیان خانم در خارج از کشور، تربیت مربی، بازیکن و داور در حوزه ورزش قهرمانی بانوان و هدایت استعدادها و ورزشی در مسیری صحیح است. طراحی و استقرار نظام استعدادیابی در ورزش قهرمانی بانوان باید جزو مهمترین اولویت‌های سیاست‌گذاران و سازمان‌های ورزشی مانند وزارت ورزش باشد. لذا می‌توان گفت طراحی یک برنامه جامع توسعه سیستم استعدادیابی و جلوگیری از رویه‌های جزیره‌ای برای کشف، نگهداری، توسعه و نظارت منسجم بر پیشرفت زنان ورزشکاران مستعد ضروری است. برای دستیابی به این امر مهم اقداماتی نظیر افزایش برگزاری مسابقات داخلی و بین‌المللی به‌صورت منظم در رده‌های مختلف، بهره‌گیری از استعدادیاب‌های با دانش خارجی، پرورش استعدادیاب‌های داخلی مجرب، تأسیس مدارس ورزشی برای دختران ورزشکار و غیره بسیار حائز اهمیت است.

علاوه بر این، راهبرد الگوسازی شامل راهکارهایی مانند روایت زندگی زنان ورزشکاران نخبه، تجلیل از زنان قهرمان، پوشش رسانه‌ای ورزش قهرمانی بانوان از سوی رسانه ملی و تشریح دستاوردهای ورزش قهرمانی بانوان از سوی رسانه‌ها تشکیل شده است. در این راستا، وزارت ورزش و جوانان می‌تواند اقدام به ساخت یکسری فیلم و مستندهای ورزشی با محوریت زنان ورزشکار و تهیه و تدوین برنامه‌های ورزشی تلویزیونی برای زنان ورزشکار نماید. همچنین، تولید و به اشتراک‌گذاری محتوای حرفه‌ای از زنان ورزشکار در صفحات مجازی سازمان‌های ورزشی و غیره می‌تواند به الگو شدن آنان کمک شایانی نماید و در درازمدت برای خود ورزشکار و جامعه ورزشی پیامدهای مثبت زیادی به همراه دارد.

راهبرد حمایت همه‌جانبه از ورزش قهرمانی بانوان شامل مفاهیمی مانند ایجاد فرصت‌های برابر در سطوح نظارتی و تصمیم‌گیری در ورزش، اختصاص بودجه لازم از سوی سازمان‌ها به ورزش قهرمانی بانوان، سرمایه‌گذاری میان‌مدت و بلندمدت در ورزش قهرمانی بانوان، حمایت مالی دولت از ورزش قهرمانی بانوان و حمایت معنوی خانواده تشکیل شده است. سیاست‌گذاران و سازمان‌های ورزشی بالادستی مانند وزارت ورزش باید با ارائه و انجام اقداماتی از جمله افزایش روند استفاده از بانوان در نقش‌های نظارتی مانند عضویت هیئت مدیره اجرایی سازمان‌های ورزشی و انتصاب زنان ورزشکار در سطوح اجرایی، تضمین ترکیب موقعیت‌های معاونت به شرایط برابر بین بانوان و مردان، تضمین پوشش ۳۰ درصد بانوان در موقعیت‌های تصمیم‌گیری، تضمین برقراری عدالت جنسیتی در کاندیداتوری‌های کمیته‌های ملی المپیک و فدراسیون‌های بین‌المللی، برابری جنسیتی در ساختارهای حاکمیتی، تضمین رعایت برابری در نقش‌های تصمیم‌گیری در اجرا و نظارت و تضمین رعایت برابری در تصویرسازی، تامین بودجه، منابع انسانی و موضوعات نظارتی حمایت همه‌جانبه خود را از ورزش قهرمانی بانوان نشان دهند تا بخشی از چالش‌های پیش روی این حوزه از ورزش کشور مرتفع گردد.

همچنین راهبرد تعامل سازنده شامل مفاهیمی مانند دعوت از مربیان خارجی خانم، افزایش همکاری‌های بین‌المللی با سازمان‌های ورزشی، تشریح دستاوردهای ورزشی از بعد اجتماعی و سیاسی، استفاده از دانش ورزشکاران مرد در حوزه ورزش بانوان، توسعه دیپلماسی ورزشی از طریق ورزش قهرمانی بانوان و تشریح فوائد انجام ورزش از بعد فقهی است. سیاست‌گذاران ورزشی و وزارت ورزش و جوانان باید با دعوت از مقامات ورزشی و مدیران سازمان‌های ورزشی بین‌المللی، مربیان زن مطرح جهانی یا ارتباط و تعامل با آنان، زمینه توسعه دیپلماسی ورزش زنان ایران را تسهیل نمایند. همچنین، تدوین برنامه و نقشه راه جهت عضویت زنان ورزشکار و پیشکسوتان ورزشی زن ایرانی در مجامع ورزشی بین‌المللی، اخذ کرسی‌های ورزشی و غیره باید در دستور کار وزارت ورزش قرار گیرد. تدوین چشم‌انداز و برنامه جامع ارتباطات بین‌المللی در عرصه ورزش قهرمانی بانوان باید از دیگر اقدامات سازمان‌های ورزشی از جمله وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون‌های ورزشی باشد.

علاوه بر این، راهبرد جامعه‌پذیری جنسیتی دربردارنده مفاهیمی مانند تغییر نگاه زن‌ستیزی، تأکید بر شایسته‌سالاری به جای جنسیت‌سالاری و رفع هرگونه نابرابری و تبعیض در کلیه امور است. درزمینه تأکید بر شایسته‌سالاری به جای جنسیت‌سالاری به مدیران سازمان‌های ورزشی پیشنهاد می‌شود بر نظام شایسته‌سالاری تأکید کنند و کمیته‌ای از افراد مجرب با عنوان «کمیته مشورتی» شایسته‌گزینی را در سازمان رواج دهند. از آنجایی که وجود

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

سقف شیشه‌ای در بیشتر سازمان‌های ورزشی به اثبات رسیده است، پیشنهاد می‌شود از بانوانی که قابلیت‌های لازم را در پست‌های مدیریتی از خود نشان داده‌اند، حمایت جدی به عمل آورند و آنان را مانند مردان در پست‌های کلیدی منصوب کنند. همچنین، وزارت ورزش و جوانان با همکاری وزارت آموزش و پرورش در راستای مبارزه با جامعه‌پذیری ضعف بانوان باید نقش فعالی را از بانوان در تصاویر و متون کتاب‌های درسی با هدف الگوگیری کودکان ارائه نمایند.

راهبردهای قانون‌گذاری نیز دربردارنده مفاهیمی مانند موظف کردن دولت جهت به‌کارگیری همه امکانات خود در امر ورزش قهرمانی بانوان، ایجاد مکانیزم‌هایی قانونی برای رشد گسترش ورزش قهرمانی بانوان، تدوین قانون حمایت از ورزشکاران خانم، اصلاح قانون گذرنامه در راستای تسهیل امکان خروج بانوان از کشور و تدوین دستورالعملی مدون و همه شمول در زمینه ورزش قهرمانی بانوان است. پیشنهاد می‌گردد وزارت ورزش با همکاری کمیسیون ورزش در مجلس، در مرحله اول اقدام به بازنگری اسناد بالادستی مانند قوانین مربوط به خروج زنان ورزشکار در قانون اساسی کشور نمایند تا محدودیت حضور برخی از بانوان در مسابقات بین‌المللی مرتفع گردد. در نهایت می‌توان گفت آنچه در حوزه توسعه و حمایت از ورزش بانوان در بخش قوانین و مقررات مشاهده می‌شود، نیازمند بازنگری اساسی در توسعه ضمانت اجرایی این قوانین است. بنابراین راهکار برون‌رفت از این وضعیت، بررسی جامع قوانین و مقررات در حوزه ورزشی بانوان و اصلاح و بهبود و به‌روزرسانی آن با توجه به الزامات جدید ملی و بین‌المللی است.

در نهایت، راهبرد فراهم‌سازی زیرساخت‌های محیطی شامل مفاهیمی مانند ساخت اماکن ورزشی مختص بانوان، ایجاد پایگاه‌های قهرمانی مجهز به امکانات و تجهیزات به‌روز و اختصاص فضا و امکانات استاندارد به ورزش بانوان است. کمبود امکانات و تجهیزات ورزشی، عدم دسترسی آسان به فضاها و سالن‌های ورزشی مناسب بانوان، کمبود و گرانی وسایل ورزشی، نامناسب بودن وقت فعالیت اماکن ورزشی، وضعیت فضا و امکانات ورزشی از نظر مسائل بهداشتی و ... جزو موانع توسعه ورزش بانوان است. وزارت ورزش باید با تدوین یک برنامه جامع در زمینه تجهیزات و امکانات، در سریع‌ترین زمان ممکن نسبت به تهیه جدیدترین و استانداردترین تجهیزات روز دنیا اقدام کند و با تجهیز اماکن ورزشی به این تجهیزات و رعایت تعادل و عدالت و استفاده برابر با ورزشکاران مرد، زمینه افزایش عملکرد ورزشی زنان ورزشکار را بهبود بخشد.

پیامدها: نتایجی هستند که نشان می‌دهند با اجرا و پیاده‌سازی راهبردهای شناسایی و مطرح‌شده می‌توان چالش‌های موجود و آتی را کنترل و کاهش داد. تحلیل مصاحبه‌ها نشان می‌دهد پیامدهای حاصل از پژوهش در دو بعد توسعه کیفی و کمی ورزش قهرمانی بانوان در داخل کشور و توسعه کیفی و کمی ورزش قهرمانی بانوان در خارج از کشور قابل ارائه است که در ادامه هر یک تشریح خواهند شد.

مؤلفه توسعه کیفی و کمی ورزش قهرمانی بانوان در داخل کشور دربردارنده مفاهیمی مانند افزایش مشارکت بانوان ورزشکار در ورزش قهرمانی، توسعه اماکن، امکانات و تجهیزات ویژه ورزش قهرمانی بانوان، افزایش تعداد ورزشکاران خانم، حمایت مدیران ستادی از ورزش قهرمانی بانوان، افزایش مسابقات بین‌المللی مختص بانوان نخبه، افزایش تنوع ورزش‌ها در حوزه بانوان، مناسب‌سازی اماکن ورزشی برای حضور بانوان، توجه اصحاب رسانه به

ورزش قهرمانی بانوان، رفع هژمونی جنسیتی، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی مختص بانوان، توجه خانواده‌ها به فعالیت‌های ورزشی فرزندان دختر، اختصاص کرسی‌های مهم در ورزش به بانوان، یکپارچگی مدیریت ورزش قهرمانی بانوان در کشور و اصلاح مدیریت بهره‌وری ورزش قهرمانی بانوان است. سیاست‌گذاران و سازمان‌های ورزشی ملی باید در وهله اول به دنبال توسعه کمی ورزش قهرمانی بانوان و سپس پیگیر توسعه کیفی آن باشند. ایجاد شرایط و بسترهای توسعه کمی ورزش قهرمانی باید در اولویت قرار گیرد. همچنین، سرمایه‌گذاری روی رشته‌های جدید می‌تواند هم توسعه ورزش زنان و هم زمینه افزایش تعداد زنان ورزشکار را به ارمغان آورد.

در نهایت، مؤلفه توسعه کیفی و کمی ورزش قهرمانی بانوان در خارج کشور شامل مفاهیمی مانند توسعه و تقویت فعالیت‌های بین‌المللی ورزش قهرمانی بانوان، توانمندسازی بانوان در کسب کرسی‌های بین‌المللی ورزشی، افزایش مجوز حضور بانوان محجبه در رویدادهای بین‌المللی ورزشی، افزایش میزبانی مسابقات بین‌المللی مختص کشورهای مسلمان، افزایش استحکام پیوند دوستی بین کشورهای مسلمان، هماهنگی و همسویی با جامعه جهانی و رشد مدال‌آوری بانوان در میادین بین‌المللی، آسیایی و جهانی است. وزارت ورزش و جوانان و دیگر سازمان‌های ورزشی باید شرایطی را فراهم نمایند تا حضور حداکثری ورزش قهرمانی بانوان در رقابت‌های بین‌المللی متنوع در رده و رشته‌های مختلف تسهیل گردد. همچنین، وزارت ورزش و جوانان با کمک فدراسیون‌های ورزشی باید با ساختار شکنی و تسهیل ایجاد شرایط میزبانی به دنبال کسب امتیاز میزبانی مسابقات متنوع در رشته و رده‌های مختلف ورزش قهرمانی بانوان باشد. این اقدامات همراه با برنامه‌ریزی بلندمدت و کاربردی جهت توسعه ورزش بانوان مسلمان، الگو شدن بانوان ورزشکار محجبه در جامعه محلی خود، عدم تضاد حجاب و انجام ورزش حرفه‌ای و توجه بیشتر والدین به ورزش زنان، افزایش استحکام پیوند دوستی کشورها، جلب توجه کشورهای مسلمان و ایجاد برنامه ریزی برای حضور پررنگ بانوان، افزایش توجه دولت‌ها به ورزش زنان، شناساندن فرهنگ کشور خود به سایر جوامع، نشان دادن تصویر مطلوب دین اسلام و پیشبرد جامعه از لحاظ فرهنگی از پیامدهای اجتماعی و فرهنگی موفقیت زنان ورزشکار مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی هستند.

نتیجه‌گیری کلی

قهرمانان ورزشی، سرمایه‌های ملی هستند و می‌توانند نقش مهمی در رشد و توسعه ورزش کشور داشته باشند. حضور زنان به عنوان بخش مهمی از جامعه ما در عرصه ورزش قهرمانی ضرورتی انکارناپذیر است، چون نیمی از استعدادهای جامعه را زنان تشکیل می‌دهند. هدف این پژوهش، شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی بود. مدل پارادایمی ارائه شده، ضعف و چالش‌هایی را که در این زمینه موجود است، شناسایی و راهکارهای عملی و مناسب در سطح مختلف سازمانی و برای سازمان‌های متنوع ورزشی و غیرورزشی پیشنهاد داده است. این مدل می‌تواند راهنمای علمی و عملی مطلوبی برای سیاست‌گذاران حوزه ورزش قهرمانی بانوان باشد. از آنجایی که ورزش بانوان یک محصول اجتماعی و یک فراورده بین بخشی و خروجی کل جامعه است، یکی از دلایل ناکامی برنامه‌های فعلی، سلیقه‌ای عمل کردن، نداشتن یک مدل مطلوب و نقشه نظام‌مند کلی‌نگر در این حوزه است. مدل پیشنهادی می‌تواند به عنوان ابزاری تحلیلی مبنای عمل ورزش قهرمانی بانوان ایران قرارگیرد تا بتواند خط‌مشی منطقی و اصولی چالش‌های موجود در مسیر حضور بهینه و مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی را ارائه و با پیشنهاد

شناسایی چالش‌ها و راهبردهای حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی

راهکارها و راهبردهای متنوع به این بخش از سیستم ورزش کشور کمک نماید. مدل پارادایمی پژوهش نشان می‌دهد حوزه‌ها و سازمان‌های مختلف ورزشی و غیرورزشی در بخش چالش‌ها و راهکارها تأثیرگذار هستند. لذا مدیریت، کنترل و رفع این مشکلات و چالش‌های حضور مطلوب بانوان در ورزش قهرمانی نیازمند تلاش ملی و همکاری همه بخش‌ها و سازمان‌های جامعه است تا با فراهم آوردن شرایط مطلوب جهت حضور بانوان در ورزش قهرمانی از پیامدهای مثبت بی‌شمار آن در سطح مختلف استانی، ملی و بین‌المللی برخوردار بود.

هر پژوهشی با محدودیت‌هایی روبه‌روست و پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنا نیست. به‌عنوان مثال، پژوهش حاضر تنها به بخش کیفی اکتفا کرده و با حذف بخش کمی، ضریب رگرسیونی و وزن و اولویت‌بندی چالش‌های و راهبردهای مختلف را مشخص ننموده است. در نتیجه نقشه راه بهتر و مطلوب‌تری جهت اولویت‌بندی برنامه‌های سازمان‌ها و مدیران در جهت اجرا و پیاده‌سازی مدل در ورزش کشور تدوین نشده است. لذا، پژوهشگران علاقمند به این حوزه جهت انجام تحقیقات بهتر و کاربردی‌تر می‌توانند موضوعاتی از جمله مطالعه موردی با روش پژوهش ترکیبی در زمینه رشته‌های ورزشی مدال آور بانوان، بررسی شرایط موجود و بهینه رشته‌های مدال‌آور بانوان و ارائه راهکارهایی اجرایی اثربخش، مطالعه تطبیقی به‌صورت موردی درباره چگونگی توسعه رشته‌های مدال‌آور بانوان ایرانی در مقایسه با کشورهای مبنا و آینده پژوهی ورزش قهرمانی بانوان ایران با یک افق پنج الی ده ساله را در نظر بگیرند.

منابع

- افتخاری، عذرا؛ بنار، نوشین؛ مینا، امامی و منصور صادقی، منبّه. (۱۳۹۵). «ارائه مدل اندازه‌گیری موانع توسعه والیبالی قهرمانی زنان ایران در سه سطح کلان، میانی و خرد». مطالعات مدیریت ورزشی. ۸ (۴۰)، صص ۳۹-۶۰.
- افتخاری، عذرا؛ گوهررستمی، حمیدرضا و پرومند، محمدرضا. (۱۳۹۷). «شناسایی موانع توسعه مدیریت فویتال زنان در ایران». مدیریت و توسعه ورزش. ۷ (۲)، صص ۱۴۳-۱۶۳.
- افتخاری، عذرا؛ گوهررستمی، حمیدرضا؛ و درویشی، ابوالفضل. (۱۳۹۸). «تحلیل عوامل مؤثر در توسعه استعدادهای موفق لیگ دسته اول و دسته دوم فویتال زنان ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۱ (۵۵)، صص ۱۱۷-۱۴۲.
- اندام، رضا؛ آقایی، علی‌اکبر؛ عنبریان، مهرداد و پارساجو، علی. (۱۳۹۵). «تحلیل راهبردی ورزش قهرمانی بانوان استان همدان با استفاده از تکنیک SWOT». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. ۶ (۱۲)، صص ۱-۱۶.
- آرین، الهام؛ یوسفی، بهرام و عبدی، حسین. (۱۳۹۷). «ساخت و اعتباریابی ابزار حمایت از بانوان ورزشکار نخبه در ورزش قهرمانی». مدیریت ورزشی. ۱۰ (۲)، صص ۲۵۷-۲۷۱.
- بنار، نوشین؛ احمدی، نسرین و کریمی، فریبا. (۱۳۹۲). «بررسی مشکلات ورزش قهرمانی بانوان استان گیلان». مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۱۱ (۱)، صص ۱۱-۲۴.
- پورگچی، سمیه؛ حیدری‌نژاد، صدیقه؛ شتاب بوشهری، سیده ناهید و خطیبی، امین. (۱۳۹۶). «شناسایی موانع ارتقای ورزشی زنان ورزشکار لیگ پتر استان خوزستان». مطالعات مدیریت ورزشی. ۹ (۴۲)، صص ۱۳۷-۱۶۲.
- خالدی‌فر، رضا؛ دوستی، مرتضی و غلام‌پور، محمد. (۱۳۹۷). «چالش‌های اقتصادی توسعه فویتال بانوان ایران». دومین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت اهواز، دانشگاه علوم پزشکی اهواز.
- راسخ، نازنین؛ سجادی، سید نصرالله؛ حمیدی، مهرداد و خیبری، محمد. (۱۳۹۴). «تدوین برنامه راهبردی ورزش قهرمانی بانوان ایران». نشریه مدیریت ورزشی. ۷ (۳)، صص ۳۰۹-۳۳۴.

- رضائی نژاد، رحیم؛ ملائی، مینا و خلیلی، سیده‌لیلا. (۱۳۹۵). «شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات زنان ورزشکار قهرمان قایقران ایران». مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۳ (۲)، صص ۲۳۱-۲۴۴.
- شمالی، سولماز و کشکر، سارا. (۱۴۰۱) «تدوین الگوی مدیریت موانع حمایت مالی ورزش قهرمانی زنان ایران». نشریه مدیریت ورزشی. ۲ (۱۴)، صص ۲۷۳-۲۹۲.
- عبدالملکی، مهسا. (۱۴۰۲). «شناسایی و اولویت‌بندی موانع و راهکارهای توسعه رشته وزنه‌برداری در ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه کردستان. سنندج.
- فرزادفر، منا؛ یوسفی، بهرام و بهرامی، شهاب. (۱۳۹۸). «شناسایی پیامدهای اجتماعی ملی و بین‌المللی موفقیت زنان ورزشکار مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی». مدیریت و توسعه ورزش. ۸ (۳)، صص ۱۸۱-۱۹۵.
- محمودیان، عابد؛ صادقی بروجردی، سعید و جی بیکر، برادلی. (۱۴۰۲). «شناسایی عوامل تهدیدکننده هویت تیمی هواداران تیم ملی فوتبال ایران». نشریه مدیریت ورزشی. ۱۵ (۳)، صص ۲۳۲-۲۵۰.
- مرادی، سهیلا؛ صادقی بروجردی، سعید و محمودیان، عابد. (۱۴۰۳). «شناسایی و اولویت‌بندی موانع توسعه رشته تیراندازی در ایران». مدیریت و توسعه ورزش. [10.22124/JSMD.2022.19947.2584](https://doi.org/10.22124/JSMD.2022.19947.2584).
- میرشکاران، زهره؛ بحر العلوم، حسن و باقری، هادی. (۱۳۹۸). «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش قهرمانی زنان ایران». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. ۹ (۱۸)، صص ۱-۱۴.
- Barreira, J., Santos, F., Mazzei, L. C., & Galatti, L. R. (2022). "The sport development and its socio-cultural and managerial aspects: an integrative review". *Motriz: Revista de Educação Física*, 28.
- Creswell, J. W. (2014). *Qualitative, quantitative and mixed methods approach*. Sage
- Green M. (2007). "Olympic glory or grassroots development? Spoty policy priorities in Australia, Canada and United Kingdom, 1960-2006". *International Journal of History of Sport*, 24, 921-53
- McCracken, G. (1986). "Culture and consumption: A theoretical account of the structure and movement of the cultural meaning of consumer goods". *Journal of Consumer Research*, 13(1), 71-84.
- Patton, M. Q. (1999). "Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis". *Health services research*, 34(5 Pt 2), 1189.
- Valenti, M, Scelles, N, & Morrow, S. (2019). *Elite sport policies and international sporting success: a panel data analysis of European women's national football team performance*
- Wang, Y., Mao, L. L., & Smith, A. B. (2023). "Appraisal and coping with sport identity and associated threats: Exploring Chinese fans reactions to 'little fresh meat'in NBA advertisements". *European Sport Management Quarterly*, 23(6), 1759-1780.
- Scott, WA (1955). "Reliability of content analysis: The case of nominal scale coding". *Public opinion quarterly*.